

EUGENE PITTARD
1867 - 1962

Société Suisse des Americanistes. Bulletin N 24, septembre 1962'de
çikan Bn. Marguerite L. Dellenhach'ın makalesinden alınmıştır.

Nekroloji :

EUGENE PITTARD

1867 - 1962

Ord. Prof. Dr. ŞEVKET AZİZ KANSU

Türk Tarih Kurumu Başkanı

Cenevre Üniversitesi Antropoloji Profesörü, Türk Tarih Kurumu onursal üyesi, Türk Antropoloji Enstitüsünün fahrî müdürlerinden (1925) Eugène Pittard 12 Mayıs 1962 tarihinde 95 yaşında vefat etmiştir. Ünlü bilgin Carl Vogt ve Emile Yung'un talebesi olan E. Pittard 5 Haziran 1867 yılında doğmuştur. 1916 yılında Cenevre Üniversitesi Antropoloji Profesörü, 1919 yılında da Ordinaryüs Profesör olmuş, aynı üniversitenin Bilimler Fakültesinin (Faculté des Sciences) dekanlığını ve üniversitenin de (1940-1942) rektörlüğünü yapmıştır. Bu büyük bilgin ve yorulmak bilmez araştırmacı 600'den fazla bilimsel yayında bulunmuştur¹. Araştırma ve yayınlarının kapsadığı konuları, talebesi Madam M. L. Dellenbach'ın işaret ettiği gibi, "Karşılaştırmalı morfoloji, morfojeni, insan biyolojisi, gelişim etüdüleri, etnoloji, etnik karakteristikler, prehistorya, etnografya, İsviçre'nin prehistorik ırkları, ırksal büyük hastalıklar (kanser gibi), öjenik, biyografya ve önsözler"e ayırmak kabildir. 1902 den itibaren Profesör Pittard Balkan ve Önasya kavimlerinin, bu arada Gagauzların da antropolojisi ile yakından ilgilenmeğe başlamış, bu konuda bir çok araştırma ve yayında bulunmuştur. Cenevre şehri Etnografya müze ve enstitüsünü (*Musée et Institut d'Ethnographie de la Ville de Genève*) 1901 yılında kurmuştur. Kezâ "Archives Suisses d'Anthropologie Générale"i de kuran odur. Bir çok üniversiteler, bu arada Paris Üniversitesi de devrimizin bu mümtaz bilim adamına *Docteur honoris Causa* şeref payesi tevcih etmişlerdir.

Milletlerarası Antropoloji ve Prehistorik Arkeoloji kongrelerinin de (1912, 1931, 1937) başkanlığını yapmıştır. İşte bu kongrelerin

¹ Titres et Travaux Scientifiques de M. Eugène Pittard. Genève 1938.

1931'de Paris'te yapılan toplantısında, Pittard "Türk ırkı" üzerine çok ilgi çeken bir tebliğde bulunmuştur. Biz bu tebliği Ülkü dergisinde dilimize çevirmiştik².

Profesör Pittard'ı ilk olarak 1929 yılında Cenevre'deki lâboratuvarında ziyaretine gittiğim vakit görmüştüm. Tıptan sonra Antropoloji tahsilimi bitirerek Paris'ten memlekete dönüyordum. Hiç unutmam, lâboratuvarında çalıştığı ve gezdiği yerleri işaretleyen bir Anadolu haritası asılı idi. Beni ertesi gün için dersini dinlemeğe davet etmişti. İkimiz de -o yaşlı, ünlü, bense genç, geleceğe umutla bakan- Broca Antropoloji laboratuvarının (lâboratoire d'Anthropologie de l'Ecole des Hautes Etudes) ve Paris antropoloji okulunun mensubu idik. Eugène Pittard'ın adı Türkiye'nin Antropoloji ve Prehistorya tarihinde öncülerden biri olarak daima saygı ile anılacaktır.

1928 yılında Türkiye'ye yaptığı araştırma gezisi esnasında hem antropolojik ve hem de prehistorik araştırmalarda bulunmuş, bu arada Adıyaman'da (Malatya) Paleolitik bir istasyon tesbit etmiştir.³ Türkiye'de yaptığı bu geziye ait izlenimleri de ayrıca "*A travers l'Asie Mineure -Le Visage Nouveau de la Turquie*" Paris (1931) adı altında yayınlamıştır. Eşi Madam Pittard (Noëlle Roger) *En Asie Mineure* adında bir eser yayınlamıştı. Profesörün o vakitki gezisine rahmetli Nurullah Ataç refakat etmiştir. Eugène Pittard 1937 yılında İstanbul'da toplanan İkinci Türk Tarih Kongresine Hükümetimiz tarafından davet edilen yabancı bilim adamları arasında bulunuyordu. Kongrenin onursal başkanlarından idi. Bu kongreye "*Les relations Anthropologiques entre l'Asie Mineure et l'Europe à la période néolithique*" adlı tebliğini sunmuştur⁴.

² Eugène Pittard. -La race Turque: l'Europe de la race blanche devrait être prolongée en Asie et comprendre au moins l'Anatolie et la Perse. XV.Congrès international d'Anthrop. et d'Archéol. Préhistorique. Paris 1931.

— Beyaz ırk Avrupası Asya'ya kadar uzanmalı ve en aşağı Anadolu ve İran'ı ihtiva etmelidir. Ülkü cilt VIII Sayı 45, (1936) S. 196-202.

³ Eugène Pittard. -Découverte de la civilisation Paléolithique en Asie Mineure. Extrait des comptes-rendus des Séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, 1928. p. 348, Arch. Suisse d'Anthrop. Gen. Genève 1929 -Türk Antropoloji Mecmuası No. 1930 S. 19 - 20.

Eugène Pittard et A. Donici.- Contribution à l'étude Anthropologique des Turcs d'Asie Mineure. Türk Antropoloji mecmuası. No. 8. İstanbul 1929.

⁴ Eugène Pittard. -Neolitik devirde Küçük Asya ile Avrupa arasında Antropolojik münasebetler. (Les relations anthropologiques entre l'Asie Mineure et l'Europe à la Période néolithique.) II. Türk Tarih Kongresi, İstanbul 1937. S. 65-84.

1938 yılı baharında Eugène Pittard tekrar memleketimizi ziyaret etmiş, o zaman Ankara'da Evkaf apartmanındaki muvakkat binasında bulunan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Antropoloji ve Prehistorya üzerine Türk öğrencilerine ve aydınlara bir seri konferans vermişti. Ankara ziyaretinden sonra Profesör Pittard, eşi ve Et-nografya Müzesi müdürü Dr. Hâmit Koşay'la beraber Malatya'ya gitmiştik. Pittard 1928 yılında keşfettiği paleolitik sahayı tekrar gözden geçirmek ve yeni araştırmalarda bulunmak istiyordu. Profesör Pittard burada pek çok çakmaktaşı aleti topladı. Ben de civarda tipik bir orta paleolitik (musteriyen) âlet elde ettim⁵. Prof. E. Pittard ve Koşay ile beraber civardaki dağlık bölgede yaptığımız bir gezide "Adıyaman Prehistorik Kaya tasvirleri"ni tesbit etmiş oluyorduk⁶.

Atatürk'ün vefatından sonra Profesör Pittard "*Un chef d'Etat animateur de l'Anthropologie et de la Préhistoire: KEMAL ATATÜRK*" adlı altın-da bir makale yayınladı.⁷ Pittard burada, Antropoloji ve Prehistorya araştırmalarının canlandırıcısı bir devlet başkanı olarak ATATÜRK'ün dil reformu, Türk "Irki"nın prehistorik ve historik kaynakları, Türkiye büyük antropoloji anketi (1937)⁸ gibi bilimsel araştırma ve sosyal hamlelere karşı göstermiş olduğu ilgi, teşvik, himayeyi çok canlı bir surette tebarüz ettirmekte ve ATATÜRK'ü, bu davranışı ile örnek bir devlet başkanı olarak övmektedir.

Profesör Eugène Pittard'ın bilim ve aydın çevrelerinde ününü yaygın bir duruma sokan eseri 1924'te yayınladığı klâsikleşmiş olan "*Les races et l'Histoire - Irklar ve Tarih*" adlı eseridir ki bir çok dillere bu arada rahmetli A. Cevat Emre tarafından dilimize çevrilmiş fa-

⁵ Ş. A. Kansu.- Anadolu Paleolitiğine dair bir not. Türk Antropoloji Mecmuası No. 19-22 (1939) S. 330-33.

⁶ Eugène Pittard.- Gravures rupestres en Anatolie. Archives Suisses d'Anthropologie Générale. T. VIII. N 2. (1939). Genève. 187-190.

⁷ Eugène Pittard.- Un chef d'Etat animateur de l'Anthropologie et de la Préhistoire: Kemal Atatürk. Revue Anthropologique T. 44. IV, 1-3 (1939). Paris pp. 1-12.

⁸ Türkiye Antropometri Anketi (Enquête Anthropométrique Turque). 59. 728 erkek ve kadın üzerinde yapılmıştır. T. C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, Yayın No. 151. Ankara 1937.

Dr. Afet İnan: l'Anatolie, le pays de la "race" Turque. Eugène Pittard'ın önsözü ile Genève 1939.

— Türkiye halkının Antropolojik karakterleri ve Türkiye tarihi. Türk ırkının vatani Anadolu. Türk Tarih Kurumu Yayınları. Seri VII-No. 15. Ankara 1947.

kat bugüne kadar yayınlanmamıştır. Pittard bu eserini son yıllarda ilâvelerle ikinci defa bastırmıştır.

5 Haziran 1957 yılında Profesör Eugène Pittard 90 yaşına basmıştı. Bu yıldönümü münasebetiyle Madam M. L. Dellenbach'ın delâleti ile ünlü bilgine bir "*Altın Kitap-Livre d'or*" sunulmuştu. Aynı zamanda da bir "*Mélanges Pittard*" basılmıştı.

Bu jübile kitabına Türkiyede Antropoloji ve Prehistoryanın 32. yılı -*Trente-deux ans d'Anthropologie et de Préhistoire en Turquie* (1957) adlı bir yazı ile katılmışım.⁹

Devrimizin yalnız büyük bir antropolojisti değil, aynı zamanda büyük bir *humaniste* i olan müteveffa Profesör Eugène Pittard'ın hâ-tırasını saygı ve sevgi ile anıyoruz.

⁹ Ş. A. Kansu,- *Trente-deux ans d'Anthropologie et de Préhistoire en Turquie*, *Mélanges Pittard*. S. 181-185.

Prof. E. Pittard Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinin Antropoloji Enstitüsünü ziyareti esnasında. Prof. Pittard, Bn. Asistan Dr. Muine Atasayan, Prof. Ş. A. Kansu. (17, III. 1938).

Prof. Pittard ve Bn. Pittard Etiyopya'da. (Ankara) (23. III. 1938).

Prof. Pittard. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde Öğrencilerle birlikte. (1938). (Sağda 3. sırada yalnız başı görünen Prof. Von der Osten'dir).

